

Bahagi 200

200
1840

AZ

IPAROS TANULÓK ISKOLÁI

SZERVEZETE.

Kiadatott a vallás és közoktatásügyi miniszter 1877-diki évi szeptember hó 10-dik napján 23,042. szám alatt kelt rendeletéből.

Ara : 12 kr. osztr. ért.

//

BUDAPESTEN,

NYOMATOTT A MAGY. KIR. EGYETEMI KÖNYVNYOMDÁBAN.

—
1877.

61572 0076661

DE BALLAGI GÉZA.

I. Tanterv.

I. Az előkészítő osztály tanterve.

1. Olvasás, hetenként 2 órán.
2. Írás, " 2 "
3. Számvetés, " 4 "
4. Rajz, " 3 "

A rajzolásból ugyanazok a tanulni valók, melyek az iparos tanulók első tanfolyama számára kitűzettek.

II. Tanterv az iparos tanulók két tanfolyamu iskolája számára.

Első tanfolyam.

1. Rajzolás, hetenként 3 órán.

Előkészítés a rajzolásra szemléltetés útján.

Szabadkézi rajz, melynek segítségével a kéz szabatos mozgását kell gyakorolni s az iparos tanulót mértani alapfogalmak ismeretére kell vezérelni.

Ide tartozik a különböző idomok rajzbeli gyakorlása, melyeknek alapja az egyenes vonal, a szög, a háromszög, négyyszög; továbbá a test, a felület, vonal és a pont fogalmának kifejtése;

a vonal: nevei, fekvése, mérése;

a szög: különböző szögek, azok előállása és kölcsönös viszonyai, szögmérő.

Síkidomok: 3, 4, ... szögek, azoknak háromszögekre felbontása.

Kör és kerületek főtulajdonságaikkal.

Testek: (kőb) hasáb, gúla, henger, kúp, gömb.

2. Számтан és mértan, hetenként 4 órán.

a) Számtan. A négy egyszerű mivellet tizedes tör-

tekkel, százalék- és kamatszámítás, arány- és négyzetszámolás.

b) Mértan. Az elemi mértanból az egyenes vonalú idomok területtana.

3. Olvasmányok, hetenként 2 órán.

a) Elbeszélések, melyekben lehetőleg ipartízó személyek szerepelnek, feltüntetvén az iparosok közt kívánatos jó tulajdonságokat u. m. munkaszeretetet, pontosságot, becsületességet, mértékletességet, takarékoságot, erkölcsi tisztaságot, a törvények iránti engedelmességet, hazaszeretetet, békés indulatot, megelégedést stb.;

b) egyszerű leírások az ismeretesebb iparágak köréből;

c) természetrajzi közlemények: az iparosok által fel dolgozni szokott növényekről: fűz, sás, fa, festőnövények, mézgák;

szőr- és bőrneműek, szaru, csont;

festőföldek, agyag, fémek, épület- és drágakövek;

d) a hazai történelemből vett egyes események, például: a honfoglalás, a külföldi iparosok behívása és letelepítése, Hunyady János és Mátyás, Zrinyi Miklós, Széchy Mária, Eger ostroma, Szapáry stb. ; végre

e) a polgári társasélet köréből, u. m. az iparos tanuló kötelességei tanítómestereik iránt, illemszabályok a családban, az iskolában, a nyilvános helyeken.

Az olvasmányok tartalma, felfogása s így az ismeretek gyarapítása mellett törekedni kell a tanítónak a nyelvtani ismeretek megszerzésére; nevezetesen: szoktatni kell az iparos tanulót a mondatok megismerésére és szerkesztésére, a szók gyökei kikeresésére s azoknak egymásból való származtatására s ez uton a helyesírásra, továbbá a beszéd főbb részei egymástól való megkülönböztetésére és a szók ragozására.

4. Fogalmazás, hetenként 2 órán.

a) elbeszélés utáni fogalmazás;

b) levelek, bizonyítvány, számla, nyugtatvány, elismervény fogalmazása.

Második tanfolyam.

1. Rajzolás, hetenként 3 órán.

Mértani rajz.

A rajzeszközök megismertetése s gyakorlati használása.

a) Szerkesztő síkmértan elemei: merőlgések szerkesztése, vonalak osztása, szög átvitele, osztása; egyenközü vonalak; három, négy . . . sokszögek; kör s a körzővel előállítható összetett görbe vonalak; kúpmetzési görbék;

b) vetülettan elemei: pont, vonal, síkidomok vetületei; rendes mértani testek, mint köb, hasáb, henger, gúla, kúp, gömb különféle állásban, metzéseai síkok által, forgatások, áthatások, felület lefejtések;

c) az árnyék szerkesztés főmozzanatai; és végre

d) gyakorlati példák a különböző iparágakból egyszerű színezéssel.

2. Számтан és mértan, hetenként 2 órán.

a) A gyakorlati számтанból: költségvetés, a külföldi pénznemek átszámítása, vegyítéstan, társaságsszabály, időhatárszámítás, köbszámolás;

b) a mértanból: a testek s ezek tartalmának kiszámítása; a vetületek elemei, ábrázolás.

3. Olvasmányok, hetenként 2 órán.

a) A hazai történelemből egyes szakaszok;

b) a hazai földrajzból;

c) természettan köréből;

d) a magyar alkotmányból, polgári jogok és kötele-
ségek;

ide tartoznak kiváló szemelvények a magyar költőkből.

4. Fogalmazás, hetenként 2 órán.

a) A polgári ügyiratok folytatása; utalvány, kötelez-
vény, munkavállalás, szerződés stb.;

b) a könyvitelből: napló, pénztárkönyv, főkönyv, lel-

Jegyzet. A mértani rajzot a mértannal párhuzamban kell tanítani úgy, hogy az ebbeli elméleti oktatás megelőzze a gyakorlatot.

tár; és mellékesen: jegyzőkönyv, másolókönyv stb. Ide tartozik a postai és vasuti küldeményekről szóló magyarázat, utánvétel stb.;

c) a váltó ismertetése és a kereskedelmi törvény legfontosabb határozmányai.

5. **Természetan**, hetenként 2 órán.

A testek általános tulajdonságai; egyszerű gépek; hőtan.

III. Tanterv az iparos tanulók három tanfolyamu iskolája számára.

Első tanfolyam.

1. **Rajzolás**, hetenként 3 órán.

A tartárgy ugyanazon részei, melyek a két tanfolyamu iparos tanulók iskolája számára kiszabattak.

2. **Szám- és mértan**, hetenként 4 órán.

Ugyanazok, a melyek a két tanfolyamu iskolában tanítatnak.

3. **Olvasmányok**, hetenként 2 órán.

Hasonló módon, mint a két osztályu iparos tanulók iskolájában.

4. **Fogalmazás**, hetenként 2 órán.

Ebből is ugyanaz, a mi a két tanfolyamu iskolában.

Második tanfolyam.

1. **Rajzolás**, hetenként 3 órán.

A két tanfolyamu iparos tanulók számára kimért tantárgyak.

2. **Szám- és mértan**, hetenként 2 órán.

A két tanfolyamu iparostanulók iskolája számára kimért tanterv szerint.

3. **Olvasmányok**, hetenként 2 órán.

Hasonló módon, mint a két tanfolyamu iskolában.

4. **Fogalmazás**, hetenként 2 órán.

Ugyanaz, a mi a két tanfolyamu iskolában.

5. **Természettan**, hetenként 2 órán.
A mi a két tanfolyamu iskolában.

Harmadik tanfolyam.

1. **Rajzolás**, hetenként 3 órán *)

Egyszerű ékitményes elemek fokozatos fejlesztéssel.

A) Tömeges tanítással:

- a) a falitáblára előrajzolt ábrák;
- b) fali nagy képekről, míg később

B) egyes tanítással:

- a) lapminták;
- b) gipszből készült domborminták használásával; azonban mindezek a diszitményes szak tág keretében.
- c) Gyakorlati példák különböző iparágakból véve egyszerű színezéssel.

2. **Szám- és mértan**, hetenként 2 órán.

a) Szám-tan: költségvetés, négyzet és köbszámítás az iparra vonatkoztatva.

b) Mértan: a testekről bővebben, ábrázolás, távlat és árnyéktan.

3. **Földrajzi és történelmi ismeretek**, hetenként 2 órán.

a) A földgömb áttekintése, a népek általános ismertetésével:

b) az osztrák-magyar monarchia földrajzának áttekintése;

c) a magyar birodalom rendszeres földrajza és történelme.

4. **Természettan**, hetenként 2 órán.

Gőz- és vízerő, összetett gépek, delez és villany az ipar szolgáltatásban; a láttan elemei; vegytan, különös tekintettel a helyi ipari foglalkozásokra.

5. **Nemzetgazdaságtan**, hetenként 2 órán.

E tantárgy alapfogalmai.

---

*) A második évi tanfolyamra kiszabott rajz teljesebb begyakorlása és kifejtése.

II. Rendtartási szabályok.

1. §. Mihelyt valamely növendék ifju iparos tanulóvá lesz, köteles magát azonnal az iparos tanulók számára fenálló s gazdája lakó vagy műhelye városi kerületéhez tartozó ipariskola igazgatójánál bejelenteni; e bejelentésre az őt felfogadó iparos gazda is köteleztetik.

2. §. Minden iparos tanuló tartozik magát a lakó, illetőleg műhelyéhez tartozó ipariskolába felvétetni; ez alkalommal felvételi jegyet kap, melynek hátára lenyomatnak a rendtartási és fegyelmi szabályok is.

3. §. Az iparos tanulóknak az ugynevezett ismétlő iskolákba járás csak oly városokban engedtetik meg, a hol számukra még rendes iparos iskola nem létezik.

4. §. Az iparos tanulók oktatására a polgári iskolák, a hol lehető a reáliskolák vagy gymnasiumok, különben pedig az elemi iskolák helyiségei használtatnak.

5. §. Ez iskolákba való felvétel és beiratás ideje szeptember hónap 1-ső napján, a tanítás ideje pedig ugyanazon hó 15-ik napján kezdődik.

6. §. Az iparos tanulók sorába a népiskolai egész tanfolyamot bevégezett, vagy legalább az elemi iskola négy első osztályában taníttatni szokott tantárgyakban jártas növendék vétethetik fel.

A 12-ik életévet betöltött iparos tanuló köteles tanulni életkora 15. éve betöltéséig még az esetben is, ha valamely két tanfolyamu iparos iskolát 14 éves korában már bevégezné, még azontul is egy évig valamely oly tanintézetbe kell járni, hol legalább ismételhet (ismétlőiskolába). Ha az iparos növendék, mint az említett kort túlhalladott lép az iparos tanulói pályára, az esetben is a körülmények szerint addig, míg iparos tanuló, tanulásra köteleztetik.

7. §. Az ipariskolába lépő tanuló felvételi vizsgálat alá vettetik és ha a 6. §-ban kívánt feltételeknek meg nem felelne, akkor az ipariskola elé rendezett előkészítő osztályba,

ha pedig életkora 12-ik évét még be nem töltötte volna, a rendes elemi népiskolába utasíttatik.

A tanulók beírására felvételi naplóminta fog kiadatni.

8. §. Egy osztályba szabályszerűleg 60 tanulót lehet felvenni, kivételesen azonban megengedtetik, hogy az időközben jelentkező iparos növendék rendkívüli tanulóul felvétethessék: de azon határozott kikötéssel, hogy az ily tanuló az év végével felelbi osztályba csak az esetben bocsáttassék, ha a kiszabott tanulmányokban jó előmenetelt tanusít.

Ha az osztály 70 tanulóra szaporodnék, mellék osztály állítandó.

9. §. A szorgalomidő tiz hónapig tart, mely alatt a tanításnak folytonosnak kell lenni, az alább megszabott közbeeső szünnapok kivételével.

A tanításra rendszerint hetenként a munkanapok esti óráiban 8 óra négy napon, ezeken felül vasárnaponként a nappali órákban 3 órai idő szabatik ki.

A kiszabott tantárgyakat minden tanuló köteles tanulni, valamely tantárgy tanulása alól senkit sem lehet felmenteni.

10. §. A tanuló a tanulási órákon köteles pontosan és lehető tisztán megjelenni, megjelenése egy arra rendelt jeggyel ellenőriztetik, melyet a tanító minden alkalommal megbelyegez a végett, hogy a tanuló az által a tanításon ott voltát gazdája előtt igazolhassa, más részről gazdája szintén köteles ez ellenőrzőjegyet láttamozni.

11. §. A tanításon meg nem jelenő iparos tanuló köteles mulasztása okát mesterétől hozott bizonyítvánnyal igazolni.

A mulasztást következő okokon lehet kimenteni:

1. Ha az iparos növendék komoly betegségbe esik.
  2. Ha gazdája családjának valamely tagja oly beteg, hogy a miatt a tanuló erkölcsi kötelessége otthon maradni.
  3. Ha a gazdája családi körében haláleset fordul elő.
12. Az iskolamulasztásokról egy arra rendelt mulasztási napló vezettetik, melynek egyik rovatába minden mu-

lasztás, másik rovatába pedig a kimentett mulasztás jegyeztetik be.

A tanuló 20 napi ki nem mentett mulasztás miatt osztálya ismétlésére utasíttatik, melyet, ha mellőz, iskolai bizonyítványt nem kaphat.

13. §. Köteles az iparos tanuló a tanítást figyelemmel hallgatni, a kiszabott iskolai munkát pontosan végezni, felhívásra felelni s magát a tanítás ideje alatt illedelmesen viselni.

14. §. Az iskolaépület külső és belső részének, a tanteremnek, az iskolai butoroknak, taneszközöknek rongálása tilalmaztatik.

15. §. A tanítás bevégeztével ugy az iskolai épületben, mint az előtt és hazamenet közben az utcán köteles magát rendesen és illedelmesen viselni.

16. §. A tanítás rendes vezetésének és a tantárgyakban történő előmenetelnek, a jelenlevő tanulók számának tanítási óránként való kimutatására, a tanítók, illetőleg tanárok rendes osztálykönyvet vezetnek, melyhez a szükséges minta szintén ki fog adatni.

17. §. Ha az iparos tanuló lakváltoztatás miatt a város egyik részétől annak másik részébe kénytelen költözni, köteles azonnal az illető városrészbeli iparos tanulók iskolájába belépni, ily esetben azonban volt iskolai igazgatójától tudósítást tartozik előmutatni.

18. §. Minden iskolai év végével, az arra rendelt iskolai előljáróság vezetése mellett, nyilvános vizsgálatok tartatnak, melyeken a kétes haladású tanulók különösebben megvizsgáltatnak.

A közvizsgálatokon az iskolai anya- (fő-) könyv közszemlére kitétetik; kimutattatik ebben a tanuló neve, születése helye, kora, vallása, ipari foglalkozása, egyes tantárgyakban tett előmenetele, mióta jár ipar iskolába, iskolai mulasztásának összege, ki nem mentett mulasztási órái száma Közszemlére kitétetnek még írás- és rajzbeli munkáik is.

A rajzok és írásbeli dolgozatok, mint a tanulók tulajdonai, a tanév végén minden tanulónak kiadatnak.

A tanítási időszak ötödik hónapja végén is tartathatnak kivételesen vizsgálatok a felszabadulás miatt kilépendő iparos tanulók számára, kik azonban mind e mellett felszabadulásuk napjáig iskolába járni kötelesek, előbb, mint ez be nem következik, nem kaphatván ki bizonyítványukat.

Az ily tanulók mesterüktől hozott írásbeli nyilatkozattal kötelesek felszabadulásukat s az arra meghatározott időt legalább hat héttel előbb bejelenteni.

19. §. Szünnapok tartatnak :

a) július és augusztus hónapok alatt ;
b) év közben az illető községek vagy testületek által a körülményekhez képest meghatározandó napokon ; c szünnapokat azonban a lehető kevés számra kell szorítani.

20. §. Az iparos tanulók számára kiszabott egész tanfolyam bevégeztekor, az utolsó vizsgálat eredményének előtüntetésével, minden iparos tanuló rendes iskolai bizonyítványt nyer, melybe az anyakönyv reá vonatkozó része teljes kivonata befoglaltatik.

III. Fegyelmi szabályok.

Fegyelmi eljárás alá esnek :

a) Az iparos tanuló pontatlan megjelenése a tanítási órákon.

b) A tanuló tanulásbeli hanyagsága, a tanítási órák elmulasztása ;

c) A tanítás zavarása.

d) A tanítók, illetőleg tanárok és minden más felebbvalók iránt tanusított tiszteletlenség, avagy sértés.

e) Egymásnak megbántása vagy szándékos megkárosítása.

f) az iskola épületében, a tantermek butoraiban, avagy a taneszközökben tett minden nemű kár.

g) Az iskolában, az iskola előtt vagy az utcán elkövetett pajkosság, lármázás avagy bármely rakoncátlankodás.

h) A szorosabb értelemben vett minden nemű erkölcsi kihágás.

A fenyítés nemei.

a) A tanító illetőleg tanár, vagy az igazgató által több izbeli megintés vagy fokozatos megdorgálás magánosan, azután az osztály előtt, esetleg a padból való kiállítás;

b) a tanítói testület által hozott határozat következtében a tanuló gazdájának, sőt szüleinek értesítése, mely értesítést azok láttamozni kötelesek;

c) az ipartanodai bizottság elé idézés;

d) kártétel esetén a kárnak megtérítettése;

e) a tanuló meg nem javulása esetén a bizonyítvány kiadásának felfüggesztése, vagy mindaddig megtagadása, míg az illető meg nem javul;

f) bűntény elkövetése esetén megbüntetés végett a polgári hatóságnak kiszolgáltatás.

IV. Az iparos tanulók iskolájának vezetése és igazgatása.

I. Az iparos iskolák tanítói, illetőleg tanárai.

1. §. Az iparos tanulók tanítására, a hol csak a körülmények megengedik, szaktanítók, illetőleg szaktanárok alkalmazandók; ezek megválasztásában különösebb figyelemmel kell lenni a szám- és mértan, a természet- és vegytan, mindenek felett pedig a rajzolás tanítására képesített és, ha lehet, a gyakorlati téren működő egyénekre; az olvasmányok és fogalmazás tanításával eiem tanítóképezdét végzett egyéneket is lehet megbizni.

A könyvvitelt, ha csak lehető, ez ügyben jártas gyakorló iparos által kell taníttatni.

2. §. Az iparos növendékek szellemi és erkölcsi neve-

lésére az intézet körében, sőt lehetőleg azon kívül is minden tanító, illetőleg tanár köteles felügyelni.

3. §. A tanító, illetőleg tanár kötelességei:

a) Tanítási óráit köteles pontosan megtartani; ha tanításra valamely elháríthatlan oknál fogva meg nem jelenhetnék, azt az igazgatónál előre bejelenti.

b) A tanítási órán szigorú rendet tart, a tanítást zavaró tanulót rendetlensége foka szerint megintí vagy megdorgálja, az engedetlen az osztálytanítónál, vagy az igazgatónál bejelenti.

c) Az ellenőrző jegyet megbélyegezi; az osztály- és mulasztási naplót vezeti s abból a feltűnőbb fenyítéseket feljegyzí.

d) A tanítói tanácskozmányokon mindenkor megjelenik, s ott az intézet ügyeiben tevékeny résztvesz.

e) A felügyeletére bizott taneszközöknek gondját viseli.

4. §. A tanítók, illetőleg tanárok közül minden osztály számára külön osztályfőnök választatik, ki a reál bizott osztály belső és külső ügyeit végezi, p. o. a növendékek gazdáit az igazgató ellenjegyzése mellett szükség esetén ez értesíti.

5. §. Minden iparos iskolában a tanítói vagy tanári testület felett egy igazgató tanító vagy tanár áll, ki az intézet szellemi és erkölcsi ügyeinek irányzója, vezetője és őre s mindezekre nézve felelős. Az igazgató egyszersmind valamely tantárgyat taníthat is.

6. §. Az igazgató főbb teendői:

a) A tanulók felvételénél mindenkor jelen van.

b) Kiváló figyelemmel kíséri a tanulók magaviseletét, szorgalmát és előmenetelét; fegyelmi esetekben intézkedik, az előforduló ügyeket vagy eligazítja, vagy a szükséghez képest a tanári testület, vagy az ipartanodai bizottság elé terjeszti.

c) A rendtartási és fegyelmi szabályokat a tanulók előtt az év elején, és az év közepén is, sőt a hányszor szükségesnek látja annyiszor felolvassa és megmagyarázza.

d) Felügyel a tanítók, illetőleg a tanárok működésére, azok tanításán megjelenhet s a hatáskörökhöz tartozó rendtartás és fegyelem gyakorlását figyelemmel kíséri; ha szükséges figyelmeztetései mellőztetnek, az ügy természetéhez képest jelentést tesz a tanítói testületnél s az ügyet ott igazítja rendbe, vagy szükség szerint az ipartanodai bizottsághoz fordul.

e) A tanári testület és az ipartanodai bizottság végzéseit végrehajtja.

f) Havonként egyszer vagy a szükséghez képest többször is tanítói, illetőleg tanári gyűlést tart s abban elnököl.

E tanácskozmányban a tanítási óra rendet elkészíti és az ipartanodai bizottságnak helybenhagyás végett bemutatja.

g) A felvételi naplót, anyakönyvet, leltárokat vezeti; a gyűjteményekre s az épület tisztántartására stb. felügyel és ezekről számol.

h) A tanításban akadályozott tanár helyettesítéséről gondoskodik.

i) Az intézetből más hasonló iskolába lépőknek a tudósítást kiadja, a kilépők bizonyítványait aláírja és megpecsételi.

j) Az ipartanodai bizottsággal, mint annak tagja, szoros összeköttetésben áll, azzal tanácskozik s azt az intézet állapotáról időről időre a tanítói tanácskozmány jegyzőkönyvei bemutatása által értesíti.

7. §. Az intézet tanítói, illetőleg tanárai együtt tanítói, illetőleg tanári testületet alkotnak.

8. §. A tanítói, illetőleg tanári testület az igazgató előülése alatt havonként egyszer, vagy a szükséghez képest többször is gyűlést tart, melyben minden tag szavazattal bíró jegyzőjét a maga köréből választja.

9. §. E testület hatásköre:

a) A tanulók öszhangzatos nevelése és tanítása módjának megállapítása.

b) A tanítási órák felosztása.

c) Az osztályfőnök megválasztása.

d) Képviselőt választ az ipartanodai bizottságba.

e) Fegyelmi ügyekben bíraskodik, súlyosabb fenytési esetekben ítéletét az ipartanodai bizottsághoz fellebezi.

f) Kétes esetekben a tanulók felvétele ügyeiben határoz.

g) A tanulók erkölcsi viseletét megbirálja és a tanév végén az anyakönyvbe bevezetendő osztályozását megállapítja; a tanulók ezek szerinti felebbvitelére, vagy az osztály ismétlésére nézve ítél.

h) A tanítók, illetőleg tanárok oly ügyeiben, melyek egyesek személyét, vagy a testület becsületét illetik, mint békebiró működik.

2. Az intézet feletti felügyelet.

A) A közvetlen felügyelet gyakorlása.

10. §. Az iparos tanulók iskolái feletti közvetlen felügyeletet gyakorolja az azokat felállító és fentartó község avagy testület az e végre választott ipartanodai bizottsága által.

11. §. Az ipartanodai bizottság tagjait az iparos tanulók iskoláját fentartó községi hatóság avagy testület választja, tanítással foglalkozó, vagy a tanítás ügyéhez értő s az iránt buzgólkodó egyének, kiválólag pedig mivel és értelmes iparosok közül.

E testület tagjai még, az iparos tanulók iskolájának igazgatója és a tanári testület képviselője is.

12. §. Az ipartanodai bizottság tagjai számát a helyi körülményekhez képest az iskolafentartó község vagy testület határozza meg.

13. §. Az ipartanodai bizottság elnökét és jegyzőjét saját kebeléből maga választja, a mennyiben az iparos iskolát fentartó testület e részben nem intézkedik.

14. §. Egy ipartanodai bizottság felügyetete alá az iparos tanulók egy vagy több iskolája is tartozhatik.

15. §. Egy ipartanodai bizottság teendői:

a) Az iparos növendékek felvételének és beírásának idejét kihirdeti. A felvételi vizsgálatokra felügyeltet.

b) Felügyeletet gyakorol a tanulók magaviseletére és a tanárok működése felett.

E végből a szorgalomidőt tagjai között felosztja. Minden tag köteles a reá kiszabott idő alatt az intézetben legalább egyszer, de többször is megjelenni, az osztályokat meglátogatni, a tanítás menetét figyelemmel kíséreni s a növendékek erkölcsi állapotáról és előmeneteléről biztos tudomást szerezni. Jelenlétét és netaláni észrevételeit az igazgatónál álló könyvbe bejegyzí.

c) Havonként egyszer, a szükséghez képest többször is gyűlést tart.

d) A nála bemutatott tanítási órarendet a tantervvel egybeveti s netaláni észrevételeit reá megteszi, illetőleg helybenhagyja.

e) A rend fentartására és fegyelem gyakorlására felügyel; a tanítói testülettől hozzá felebbezett fegyelmi ügyekben bírászkodik.

f) Az intézetben tartandó szünidők idejét meghatározza.

g) Igazgatót és tanítót, illetőleg tanárt ajánl az intézetet fentartó testületnek választás és megerősítés végett; előre gondoskodván arról, hogy az iskolai év elején e részben a tanítói kar már rendezve legyen.

h) Az igazgató és tanítók, illetőleg tanárok tiszteletdíjai megállapítására nézve az intézetet fentartó község vagy, testület elé javaslatot terjeszt.

i) Az igazgató és a tanár több ideig tartó akadályoztatása eseteiben a bizottság elnöke helyettest rendel s ez intézkedéséről a bizottságot utólagosan értesíti.

k) Az intézet évi költségvetését az iskolai év végén összeállítja s megállapítás végett az intézetet fentartó községi hatóság vagy testület elé terjeszti.

l) Az intézet mindennemű gazdasági ügyeit vezeti s a kiadásokról az illető iskolai fentartónak számol.

m) Az évi nyilvános vizsgálatokon jelen van s az intézetből kilépő iparos növendék bizonyítványát elnöke által aláírítja.

n) Ha a tantervet a helyi viszonyok miatt vagy bővíteni vagy módosítani kellene, ez iránti indítványát az iskolát fenntartó községhez vagy testülethez nyújtja be, mely azt a tanfelügyelő útján a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjeszti.

16. §. Eljárásáról évenként kimerítő jelentést terjeszt az iskola fenntartó község hatósága vagy testület elé, ez pedig a tanfelügyelő útján a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

B) A főfelügyelet gyakorlása.

15. §. Az iparos tanulók oktatása feletti főfelügyeletet a vallás- és közoktatásügyi miniszter gyakorolja.

16. §. Az iparos tanulók számára szükséges tantervet a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg és adja ki.

17. §. A vallás és közoktatásügyi miniszter a főfelügyeletet gyakorolja.

a) A népnevelési tanfelügyelők által, kik a számukra kiadott utasítás szerint a közigazgatási bizottság támogatása mellett járnak el.

b) Egyes községekben, vagy kisebb körben együvé fogható több községben levő iparos tanulók iskolái feletti főfelügyeletet gyakorolja még az e végre kinevezett ministeri biztosok által is.

17. §. Ily ministeri biztosokat választ a vallás és közoktatásügyi miniszter, az ipar és kereskedelmi miniszter, az iparkamarák és iparegyesületek által ajánlott vagy saját maga által arra valóknak tartott egyénekből.

18. §. Az iparos tanulók iskolái feletti főfelügyelettel megbízott ministeri biztosok számára külön utasítás adatik ki.

V. Az iparos tanulók iskoláiban használandó taneszközökről.

Mint hogy az iparos tanulók tanítására helyiségül az elemi, felső nép- és polgári iskolai, avagy a középtanodai

épületek, tanításukra pedig ezen intézetek arra való tanítói és tanárai jelöltetnek ki; fell kell tennünk, hogy a tanításhoz szükséges taneszközök ugyan ezen intézetek részéről használatra át fognak engedtetni.

De mivel az olvasmányok tanítására az általános irányban haladó tanításhoz készített olvasókönyvek egészben véve nem alkalmasak, e tantervhez alkalmas olvasókönyveket kell készíteni. Míg azonban ez megtörténhetnék az olvasás elemei tanításához használtathatnak minden oly ABC-és könyvek, melyek az irvaolvasás elvei szerint készítették.

Az olvasmányok által való oktatáshoz használható jelenleg: Olvasókönyv ipariskolák és polgári tanodák számára, írták Batizfalvi István, Mauritz Rezső, Péterffy Sándor és Torkos László.

A földrajz, általában földabroszokról tanítandó, melyhez legalkalmasabbak a vallás és közoktatásügyi minisztérium által kiadott fali és kézi abroszok, e tantárgy ismétlése végett olvastathatja a tanító Hunfalvy János „Kis földleírását“.

A számtan tanításához kézikönyvül lehet használni Kerekes József és Mauritz Rezső által készített számtan a nép-, ismétlő, polgári és ipariskolák számára; de e könyv az új mértékrendszerhez átigazítandó.

Természettan tanításához vezérkönyvül felveheti a tanító Crüger kis természettanát, magyar nyelvre fordította Dékány Rafael.

A nemzetgazdaságtan alapfogalmait meg lehet ismertetni Mudrony Soma „Társadalmi gazdaságtan“ című művéből.

Taneszközül továbbá beszerzendők.

1. A rajztanításhoz: két fali fekete tábla, vonalzó, háromszögek, egy nagy körző. — Mértani testek mintái sodronyból (hálózat), fából teljes felülettel. — Fali nagy képek tömeges tanításhoz. — Lapminták. — Gypsminták (leginkább ékitményes rajzhoz való).

2. A természetrajz tanításához (olvasás közben való magyarázásához) be kell szerezni természetben az olvasókönyvben előforduló ásványokat, növényeket, állatokat s az ezekből előállított készítményeket.

3. A természettan tanításához használandók a Bopp falitáblái; ha az iskolának nem volnának természettani eszközei, az esetben meg kell szerezni a Bopp által egybeállított természet- és vegytani készüléteket.

Általában az iparos tanulók tanításához szükséges tankönyveket, író- és rajzszereket magának az iskolának kell a tanulók számára mért mennyiségben beszerezni, tartani és a tanítási órákban használatra ingyen kiosztani, másként a különben szegény iparostanulókat tanítani nem lehet, mivel azoknak nincs módjuk a szükséges eszközök beszerzésére.

Budapesten, 1877. szeptember 10-én.

Trefort Ágoston.

vallás- és közoktatásügyi minster.

D^E BALLAGI GÉZA.

PETRIK, GÉZA
ÉS TÁRSA
BUDAPESTEN
V. Fördöutoza 4.

